

РЕЦЕНЗИЯ

от **Татяна Гаврилова Ангелова, професор, доктор**
в Софийския университет «Св. Кл. Охридски»
(н.ст., име, презиме, фамилия – акад. дл. в научна организация)
на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност **‘професор’**
в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по област на висше образование 1. Педагогически науки,
професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по ...,
Методика на обучението по български език и литература в началния етап на СОУ

В конкурса за ‘професор’, обявен в Държавен вестник, бр. 32 от 22.04.2016 г. и на интернет страница на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра „Начална училищна педагогика“ към Педагогическия факултет като кандидат участва доц. д.п.н. Румяна Димитрова Танкова от ПУ „Паисий Хилендарски“.

1. Общо представяне на получените материали

Представяне на процедурата и опис на получените за рецензиране материали.

Предмет:

Със заповед № Р33-1839 от 28.04.2016 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност **‘професор’ в ПУ** по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ..., Методика на обучението по български език и литература в началния етап на СОУ, **обявен за нуждите на катедра „Начална училищна педагогика“** към Педагогически факултет.

За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат:**

Доц. д.п.н. Румяна Димитрова Танкова от Пловдивския университет «Паисий Хилендарски»

.....
(ак. дл. н. ст. име, презиме, фамилия от научна организация)

Представеният от **доц. д.п.н. Румяна Танкова** комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

1. Обява в държавен вестник за конкурса
2. Молба за допускане до конкурс
3. Автобиография на доц. д.п.н. Румяна Димитрова Танкова
4. Дипломи за ОКС "магистър", за научна степен "доктор", за академична длъжност "доцент" и за научна степен "доктор на науките"
5. Удостоверение за хорариума по дисциплината "Методика на обучението по български език и литература в началния етап на СОУ"
6. Документи, свързани с процедурата по обявяване на конкурса
7. Служебна бележка за спазени специфични изисквания на Педагогическия факултет на ПУ "П.Хилендарски"; Протокол от заседанието на Комисията за качество на научноизследователската работа при Педагогическия факултет на ПУ "П. Хилендарски"; Доклад от Председателя на Комисията за качество на научноизследователската работа при Педагогическия факултет на ПУ "П. Хилендарски"
8. Списък на публикациите на доц. д.п.н. Румяна Димитрова Танкова след заемане на академична длъжност "доцент" (за научна степен "доктор на педагогическите науки" и за участие в конкурс за академична длъжност "професор")
9. Списък с анотации на публикациите на доц. д.п.н. Румяна Димитрова Танкова за участие в конкурс за академична длъжност "професор"
10. Списък на забелязаните цитирания на публикации на доц. д.п.н. Румяна Димитрова Танкова
11. Списък на проектите през периода 2008 - 2016 г. с участието на доц. д.п.н. Румяна Димитрова Танкова
12. Списък на докторантите на доц. д.п.н. Румяна Димитрова Танкова

Кандидатът **доц. д.п.н. Румяна Танкова** е приложила общо .62 .. научни публикации, 19 научни статии (от които 7 на чужд език), 3.. монографии, ..7. книги за учителя, 33... учебници и учебни пособия и списък на 21. научноизследователски разработки по проекти. Приемат се за рецензиране ...62.... научни труда, които са извън дисертацията и се отчитат при крайната оценка .33.... учебни помагала и .21 разработки по. научноизследователски проекти. Не се рецензират0.. научни труда по дисертацията и0.. научни труда извън проблематиката на конкурса. Разпределението на научните трудове по съответни рубрики, в страната и в чужбина, е както следва: 1 монография, 2 учебника за студенти, 19 статии, от които 12 на български език, страната и 7 на чужд език в чужбина (на полски, на руски, на английски).

Представени са и документи (във вид на служебни бележки) за ръководство на докторанти, от които един вече защитил и двама с предстояща защита тази година; за участие и за внедрени разработки в началното образование, както за ползата от тях, и данни за получения икономически ефект.

-Бележки и коментар по документите (ако е необходимо – редуция на съответните бройки при евентуално препокриване по съдържание; отсъствие на документ(и), удостоверяващи публикуването; липса на пълнотекстово съдържание, и др.).

2. Кратки биографични данни на кандидата

Дават се кратки биографични данни за кандидатът/-ите (преподавателски, научен и и професионален опит във връзка с обявения конкурс).

Румяна Танкова завършва българска филология в Пловдивския университет с втора специалност „театрално изкуство“. Богатият ѝ преподавателският опит, научноизследователската ѝ работа са пряко свързани с научното направление, в което е процедурата за професор. Р. Танкова чете лекционни курсове пред студенти, пред учители, чете лекции включително и в чужбина, като лекторката функционално съчетава теоретични постановки с тяхното приложение в практиката на обучението по български език в началното училище. Преподавателската експертиза на Румяна Танкова органично се свързва с интересите ѝ на учен. Неслучайно изследователският ѝ опит намира отражение в три монографии, увенчаващи търсенията ѝ като учен, 19 статии (от които 7 на чужд език в престижни издания), посветени на ключови проблеми от теорията и практиката на обучението за начален етап по български език в двуезична среда. Доц. Танкова е от специалистите, които съчетават концептивно мислене с аналитическа дълбочина на проучването и функционални решения, апробиращи научните ѝ търсения в практиката на реалното обучение. В такъв смисъл Танкова стои далече от образа на кабинетния учен. Не на последно място е организационният ѝ опит, чрез който тя щедро споделя натрупаното знание, ръководи научната общност, като задава ориентири на научно търсене в изследваната от нея област. Тя е декан на Педагогическия факултет при ПУ „Паисий Хилендарски”, председател на научния съвет към Педагогическия факултет (за периода 2008-2010). Ръководи докторанти, един от които вече успешно защитил.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Оценка на учебно-педагогическа дейност и подготовка на кандидата/-ите (учебни пособия, лекционни курсове, работа със студенти, дипломанти и докторанти)

Сред документите, с които доц. Р. Танкова участва в конкурса, са представени справки за нейната учебно-педагогическа дейност. Тя води според справката 225 часа лекции по

методика на обучението по български език и литература в началния етап на СОУ. Документите свидетелстват за способностите на кандидатката да преподава наука в процеса на нейното създаване; да „капитализира” своята експертиза в областта, за която кандидатства да бъде професор.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Монографии, статии, свидетелства и патенти, класифицирани по тематика или друг признак и редуциране поради съвпадение или припокриване (с участия в други процедури). Преценка на рецензента за публикациите (и резултати, използвани в научната и социална практика; в проекти). Публикациите могат да бъдат класифицирани по вид (статии – 19 броя; доклади – 0 броя; популярни публикации – 33 броя помагала), по значимост (статии в издания с импакт-фактор – 1 брой; пленарни доклади – 0 броя; наградени публикации – 0 броя), по място на публикуване (статии в реферирани международни списания – 7 броя, доклади в трудове на международни научни конференции в чужбина – 7 броя; статии в национални списания – 0 броя; доклади в трудове на международни научни конференции в чужбина – 7; доклади в трудове на международни научни конференции в България – 0 броя; доклади в трудове на национални научни конференции, сесии и семинари – 4 броя; доклади в научни трудове на университети – 7 броя; по език, на който са написани (на английски език – 2 броя (на български език – 12 броя; на други езици - 5 броя), по брой на съавторите (самостоятелни – 11 броя книги, 19 научни статии, 33 помагала; с един съавтор – 0 броя; с двама съавтори – 0 броя; с трима и повече съавтори – 0 броя).

Представената за конкурса изключително богата публикационна дейност отразява постиженията на Румяна Танкова като учен – специалист по методика на обучението по български език и литература в начален етап на СОУ. Публикациите (62 на брой) обхващат широка гама. От монография, която е пряко свързана с експертизата на доц. Танкова, през учебници за студенти, чрез които бъдещите начални учители се подготвят за отлична професионална изява, през текстове на 19 научни статии, от които 7 на чужд език (английски, руски, полски), популяризиращи постиженията на българската методическа наука и се стигне до книгите за учителя, учебниците, учебните тетрадки, учебните помагала (33 на брой), чрез които се подпомага пряко методическата работа на началния учител, преподаващ в двуезична среда. Не последно място е продуктивното ѝ участие в проекти, чрез които се популяризират и прилагат резултатите от дейността ѝ като преподавател и изследовател.

Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

Съдържателен анализ на основните научни, научно-приложни, приложни и методически приноси. Характеризиране на основните постижения. Приноси и значимост за науката и практиката (в какво се заключават). Перспективи за развитие.

Сред *основните научни приноси* могат да се посочат конструирането на алтернативна теория за грамотността с целева група деца и неграмотни възрастни (вж. монографията „Алтернативи по пътя на грамотността - технологии на обучение по четене и писане на деца и неграмотни възрастни. С. 2012”). Доц. Танкова създава и изпълва с нова семантика ключови методически понятия, на които почива съвременното начално обучение по български език и литература (вж. двата учебника за студенти). Те отразяват динамиката в методическите процеси, разработени са в контекста на новите образователни парадигми, изискващи промяна на началното училищно образование спрямо предизвикателствата на динамично променящия се социален свят. Не по-малко значими са *теоретико-методологическите приноси* в статиите, които доц. Танкова популяризира в страната (12 на български език) и в чужбина (7). Те всички са посветени на съвременни проблеми на обучението по език и литература в началното училище, на връзката между ограмотяване и информационни технологии, на влиянието на променящия се социокултурен контекст, в който се озовава малкият ученик. Всички тези статии са в авторитетни международни сборници. (вж. 23, 24,25, 26, 27,28, 29).

Сред *научно – приложните приноси* могат да се открият методическите системи от решения, които доц. Танкова предлага за решаването на проблемни ситуации, свързани с ограмотяването на деца с домашен език, различен от българския (вкл. деца с турски и ромски език в семейството). Технологиите, които са богато и детайлно представени, са апробирани в реални училищни условия и затова са работещи. Научно - приложните приноси са значими не само за контекста на българското начално и средно образование, но и представляват интерес за специалистите, работещи в двуезична среда в други страни, които решават подобни методически проблеми.

Приложните и методическите приноси са пряко свързани с книгите за учителя, с учебниците и помагалата. Всичките тези методически трудове и разработки свидетелстват за компетентностите на доц. Танкова да създава съвременна методика в действие. В „Методика на началното обучение по български език и литература” (№2) се представя структурата и съдържанието на учебния предмет „Български език и литература”. Предпочетеният подход е продуктивен: конструирането на четирите раздела в началното обучение (ограмотяване,

езиково обучение, литературно обучение и обучение за формиране на комуникативноречевни умения). Функционално значимо е представянето по всяка тема на теоретични идеи, върху които се основава съответна методическа система, като тълкуването е както от гледна точка на утвърдени училищни практики, така и от гледна точка на възможни дидактически технологии при проблемните области в обучението. Вторият учебник (№3) е изключително актуален, защото е ориентиран към промените, произтичащи от Закона за предучилищното и училищното образование, който влезе в сила от 1.08. 2016 г. Учебникът е съобразен с новите учебни програми, по които ще се провежда обучението от учебната 2016-2017 г.

Методическите ръководства представят не само насоки, но и си поставят амбициозната задача да предложат концептуален модел и конкретни методически решения за реализацията на уроците по български език, по литература и за формиране на комуникативноречевни умения (съответно във втори, трети, четвърти клас). Специално внимание заслужава книгата за учителя по български език и литература за първи клас към буквар „Просвета” София. Книгата представя методическа система за оgramотояване, която е разгърната в дидактически план в буквара с авторски колектив Владимир Попов и Мария Бунева. Системата е изградена в съответствие със звуковия аналитико - синтетичен метод на оgramотояване, регламентиран в учебната програма за първи клас. Не по-малко практически значим и полезен е наръчникът на учителя в курс за оgramотояване на възрастни (български език и литература). Особено е ценно това, че материалите са с ориентация към слабовладеещи български език, тъй като преобладаващият състав на групите за оgramотояване са лица с доминиращ майчин ромски или турски език. Наръчникът е особено полезен и с това, че е представена дидактическа технология, обхващаща целия етап на оgramотояване и езиково обучение (във втори, трети, четвърти клас).

Специално внимание се отделя на представената/-ите монография/-и или равностойните публикации, обобщени в хабилитационен труд. Дава се преценка дали приносите са лично дело на кандидата. След всеки принос се посочва къде се съдържа и към коя от следните групи може да бъде причислен: формулиране или обосноваване на нова научна област или проблем; формулиране или обосноваване на нова теория или хипотеза; доказване с нови средства на съществени нови страни на вече съществуващи научни области, проблеми, теории, хипотези; създаване на нови класификации, методи, конструкции, технологии; получаване на потвърдителни факти. Дават се данни за цитиранията на научните трудове на кандидата и представителност на изданията. Посочват се внедряванията, ако има такива.

Ключово място сред научните постижения на доц. Р. Танкова заема монографията „Алтернативи по пътя на грамотността – технологии за обучение по четене и писане на деца и неграмотни възрастни. С. Просвета 2012 (вж. №1). Красноречива оценка за достойнствата на труда е, че монографията е издадена като резултат от спечелен конкурс „Научни монографии, тематични сборници, справочници, енциклопедии”, МОМН, Фонд „Научни изследвания”, договор № ДНИМ1/54 от 11.12.2011. Приносите в този труд са изцяло лично дело на кандидатката. Монографията е посветена на изключително актуален и социално значим проблем в съвременното начално образование не само в страната, но и в международен план. Грамотността се разглежда като ключово понятие в съвременното образование въобще. Има се предвид най- вече т. нар. езикова или базисна грамотност.

Структурирането на книгата в четири глави е адекватно на поставените изследователски цели. В първа глава се подлагат на анализ процесите „четене” и „писане”, за да се идентифицират трудностите, с които се сблъскват обучаваните, преди да извървят пътя към оgramотяването (разбирано в пряк смисъл- записването на звуковете с букви). Втора глава е посветена на спецификата при оgramотяването в българското училище, като са очертани съществуващите дефицити и се предлагат работещи методически решения за преодоляването им. Трета глава решава амбициозната задача да представи шест от най-използваните в световните образователни практики методи на оgramотяване, като чрез критичен анализ се открояват не само достойнствата на съответния метод, но и възможните трудности, произтичащи от неговото прилагане. Целта е да се създадат предпоставки за творческо прилагане на тези методи в условията на българското образование. В четвърта глава се предлага авторизиран метод на оgramотяване, който отразява добрите практики в българското училище и в чуждите образователни системи.

Приносите на този труд могат да се обобщят в следното. Формулира се и се обосновава нова теория и хипотеза за грамотността (вж. четвърта глава), основаваща се на най-доброто от българската и световната образователна практика. На второ място, доказват се с нови средства съществени страни на вече съществуващи научни области, каквато е оgramотяването на малките ученици и на неграмотни възрастни (вж. втора глава). На трето място, конструират се нови методи и технологии за оgramотяване, които се основават на проверени методологии, имат практическа приложимост и се подлагат на критична оценка с оглед на функционалността. (вж. трета глава).

Внедряването на алтернативните технологии е осъществено чрез участието на доц. Танкова в проектна дейност, пряко свързана с проблематиката на оgramотяването.

Заслужават внимание два проекта на МОН (вж. № 7) проект № 00165-2011-0007 „Разработване на учебни и методически материали за ограмотяване на възрастни – позиция ръководител на екип научни консултанти. (вж. №9) проект „Нов шанс за успех” по процедура BG051PO001-4.3.01 „Ограмотяване на възрастни” в рамките на приоритетна ос 4 „Подобряване на достъпа до образование и обучение” по ОС „Човешки ресурси”.

Монографията е цитирана (според справката) – в 1 източник на английски език и в 6 източника на български.

Значимост на приносите и отражение на резултатите в трудовете на други автори. Числови показатели – цитати (без автоцитати и скрити цитирания), импакт-фактор и др. При колективни публикации да се отрази приносът на кандидата.

За съществената значимост на приносите и отражението на резултатите в трудовете на други автори свидетелстват забелязаните цитирания. Според списъка те са, както следва: 78 общо, като от тях 5 са на чужд език, 73 – на български език (51 в самостоятелни книги и 22 в статии и учебни помагала). Общо 22 са цитираните публикации, в които са забелязани цитирания. По отношение на брой източници със забелязани цитирания може да се посочат: 32 източника, от които 5 на чужд език и 27 на български език (10 самостоятелни книги и 17 статии).

Коментар на забелязаните цитирания по *съдържание* (обстойни, бегли, не по същество или в отрицателен план), по *автори* (чуждестранни; извън екип, в който участва кандидатът; от негови ученици, и др.), по *периоди и години* (използвани преди/за/след други процедури, в последните години, и др.).

Забелязаните цитирания са обстойни, концептуални, те са по същество и свидетелстват за влиянието, което имат идеите на доц. Танкова върху научната общност. По автори – 8 от чуждестранни автори и 69 цитирания от български автори. По периоди и години: преди процедурата – 18 източника. В последните години (2015-2016)- 13 източника.

Прави се анализ на значимостта на приносите в научните трудове на кандидата. Оценява се дали са спазени количествените показатели на критериите за заемане на академичната длъжност (ако има такива в специфичните изисквания на съответния факултет). Прави се оценка за признанието на кандидата сред научните среди у нас и в чужбина.

В заключение анализът на значимостта на посочените приноси в научните трудове на кандидата свидетелства, че са спазени критериите за заемане на академичната длъжност

според Правилника на Пловдивския университет за прилагане на Закона за развитие на академичния състав. Кандидатът доц. д.п.н. Румяна Танкова се ползва с признанието на авторитетните научни среди в страната и в чужбина.

Внедрителска дейност

Представяне на съответната дейност на кандидата (авторски свидетелства, патенти, и др.).

Кандидатката е представила списък на проектите, в които е участвала като ръководител на екипи и като участник – 21 проекта, вкл. по Оперативни програми и на ЕК. (вж. специално № 21, който е с бюджет 2 500 000 евро с название „Нов път за нови таланти в преподаването” “A New Way for New Talents in Teaching” 2016-2019).

4. Оценка на личния принос на кандидата

Оценката ми за личния принос на кандидатката доц. Румяна Танкова в съответните публикации е изключително висока. Категорично и убедено мога да направя извода, че в пълна степен формулираните приноси и получени резултати са нейна лична заслуга.

5. Критични забележки и препоръки

Нямам критични забележки и препоръки.

6. Лични впечатления

Използвам случая да изразя своите впечатления за доц. Танкова като за истински съвременен учен, който щедро споделя своята експертиза с младите специалисти, с колегията, с изследователи от чужбина. Тя е забележителен човек, който съчетава академична дълбочина, възискателност, професионализъм и великодушие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от доц. д.п.н. Румяна Димитрова Танкова, **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът в конкурса **е** представил **достатъчен** брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС ‘доктор’ и доктор на педагогическите науки. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, които са получили международно признание, като представителна част от тях са публикувани в

списания и научни сборници, издадени от международни академични издателства. Теоретичните му разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на **доц. д.п.н. Румяна Танкова е несъмнена.**

Постигнатите от **доц. д.п.н. Румяна Танкова** резултати в учебната и научноизследователската дейност **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Педагогически факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно - приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и **да** препоръчам на Научното жури да изготви доклад - предложение до Факултетния съвет на Педагогическия Факултет при Пловдивския университет за избор на **доц. д.п.н. Румяна Танкова**. на академичната длъжност /'професор' в ПУ „П. Хилендарски“ по професионално направление педагогика на обучението по (наименование на научната специалност) методика на обучението по български език и литература в началния етап на СОУ.

.15.09.. 2016.. г.

Рецензент:

проф. д-р Татяна Ангелова
(ак. дл. н. ст. име фамилия)